Ježíšův rodokmen

Původ materiálu
Debora a Ondřej Rumlovi
Pořadí v lekci
17

Téma

Rodokmen ukazuje kdo, kam a ke komu patří. Platí to i o Ježíši. I když ne zcela, on do „svého“ rodokmene tak úplně nepatří. Vlastně „jen“ vírou. A právě tou smíme patřit my k němu.

Cíle

Děti si mohou uvědomit, že každé do jistého rodokmenu patří — někdo je na světě chtěl, měl a má rád.

Každý patříme do své rodiny a můžeme z ní čerpat, přejímat, učit se. Máme své příbuzné a tím na dosah i jejich zkušenosti, jejich příklady, omyly, chyby, doufání…

Také Ježíš měl jako každý člověk předky a předchůdce (byť s jeho rodokmenem to není zase tak jednoduché).

Ke Kristu potom jako křesťané patříme ne kvůli svému původu, tradici, rodinnému zázemí, ale hlavně proto, že k nám přišel a my se pro něj smíme rozhodnout.

Pro učitele

Budeme spolu s dětmi probírat text, který jen (správně) přečíst není jednoduché. Ale vykladači mají za to, že to bývalo daleko dobrodružnější čtení, než se nám dneska může zdát. Matoušovo evangelium bylo napsáno nedlouho poté, co zaslíbenou zemi dobyli (na dlouho) Římané. A tady se jedním dechem zmiňuje Abraham, který dostal zaslíbenou zemi za dědictví pro své potomky, a David, největší král svobodného Izraele. Ježíšův rodokmen mluvil o tom, že země pořád nějak patří těm podrobeným a to byla velká věc. To bylo jako slyšet za okupace či za komunismu zprávu o praotci Čechovi, knížeti Václavovi, vojevůdci Žižkovi a prezidentu T. G. Masarykovi.

Na závěr ještě Matouš zmíní, že ty generace tvoří celek — 3×14 generací, tedy 6×7 a sedmička to bylo číslo plnosti. Kdo si to přečetl, mohl mít oprávněný pocit, že se něco důležitého chystá, naplňuje se čas a ten narozený — to nebude jen tak někdo. A zároveň, že se jím začíná něco nového a důležitého.

Ale zároveň má ten rodokmen i své háčky — jsou v něm zmíněny také ženy (které by do něj vlastně ani nepatřily — evangelista Lukáš se bez nich obejde — L 3,23–38), navíc často dost problematické ženy a celá ta sláva s rodokmenem nakonec skončí ve slepé uličce — ten narozený a předpověděný s tím rodokmenem (pokrevně) nemá co do činění… Teď jde o to, co to říká nám?

Zaprvé — lidská a pozemská rovina vánočního evangelia je podstatná, patří do ní lidé, i ti a ty, které bychom tam nečekali. Mají tam místo — matky a báby, otcové a dědové. Ale zároveň to celé nenavazuje přirozeně, do toho příběhu vstupoval a vstupuje a vstoupí Pán Bůh a najednou už nezáleží na krvi a původu, ale na rozhodnutí pro Krista, jeho přijetí, jeho následování. To je (před)vánoční evangelium.

Biblický text

Mt 1,1–17

Poznámky k příběhu

V rodokmenu samém žádný příběh není, krom sloves „měl/zrodil“ v něm chybějí slovesa, hybatelé pořádného příběhu; ale za každým jménem je příběhů často hned několik. Ovšem příběh má i samotný rodokmen. Už jeho název „listina rodu“ (biblos geneseós) navazuje zřetelně a vědomě na starozákonní vzory — Gn 5,1, Gn 10,1… atd. „V nich všech šlo o předěl v Božím dění. V uzlových okamžicích rodopis shrnuje vyjmenováním dosavadních generací to, co se stalo doposud, a avizuje tím předěl k nové etapě.“ (M. Hájek, Výklad Evangelia podle Matouše, str. 15)

- Abraham — jím začíná rodokmen, on je praotcem víry i Ježíše, otcem všech Židů. Ale Abraham je také otec proselytů (Izmael), to jest právě těch původně pohanů, kteří se trhli od svých tradic a uvěřili. „To je přece i Abrahamův případ. On se vydal jako pohan za Božím hlasem a za zaslíbením. A platí to zaslíbení jen pro jeho potomky? Nebo pro ty, kdo věří jako on, ať už přišli odkudkoliv? Matoušovi jde překvapivě spíš o ta zaslíbení (a o tu víru) než o genetickou posloupnost. Pro Matouše je tenhle rodokmen spíš starozákonní geneze toho, oč půjde v Ježíšově příběhu. Proto si může dovolit

takovou věc, že ten rodokmen těsně před Ježíšem utne — a Ježíš není syn Josefův, tudíž tělesně do tohoto rodokmenu vlastně nepatří. Ale patří do duchovní tradice těch zaslíbení, která se tam předávala (přenášela) z generace na generaci. Ježíš sám je pro Matouše nejlepším příkladem, že synem Abrahamovým nemusí být jeho pokrevní příbuzný, že synovství je v něčem jiném.“ (Jiří Mrázek, Výklad evangelia podle Matouše)

- Ženy — výraznými postavami Ježíšova rodokmenu jsou ženy. Jsou vzory toho, jak se k Božímu lidu dá přidat, ale zároveň to jejich přidání má v sobě jistou problematičnost. Támar se musí vydávat za nevěstku, aby s Judou zplodila syna a stala se tak součástí toho předávaného požehnání. Rachab se za nic vydávat nemusí. Rachab nevěstkou je a ještě navíc pohanskou. Ale rozhodne se pro Izraelce a jejich Boha a stane se součástí zaslíbení, ona i její dům. Rút se musí vetřít do přízně Boázovi, a dalo by se říci nejen do přízně, nýbrž přímo do postele — nebýt toho, že se to odehraje na humnech. O Batšebě snad ani nemluvě, to je příběh z těch všech nejproblematičtější. Ale právě ona dá Davidovi Šalomouna. A ani s Mariiným početím to není úplně obvyklé. Všechny jsou příkladem víry, ale všechny jsou i příkladem velice nestandartních cest zaslíbení, nad kterými by se tradiční evangelík patřičně pohoršoval — najít je někde jinde než zrovna v Bibli.
- Rodokmen a jeho číselná symbolika — dvakrát sedm generací se Abraham a jeho potomci nějak protloukají — a přijde David. Pak se opět vystřídá dvakrát sedm generací a těch sedm generací judských králů to dotáhne až k babylonskému zajetí. Pak zase dvakrát sedm generací a teď už je z logiky toho rodokmenu jasné, že se zas něco velkého musí stát — a narodí se Ježíš.

Úskalí

Úskalím nejcitlivějším, katechetickým a až pastoračním mohou být v této souvislosti neúplné rodiny dětí, otevřené rány po rozbitých vztazích, chybějící položky v rodinném rodokmenu. Řešením však není to, že se o podobných bolestech nebude mluvit, ale že se budou citlivě reflektovat, otevírat, předkládat v modlitbách. Vždyť ani Ježíšův rodokmen není prost různých manželských i nemanželských nestandardností.

Odkazy

Balcar, David — Gallus, Petr — Férová, Lydie — Šorm, Zdeněk: Dvakrát měř, jednou věř: průvodce světem víry pro -náctileté: pracovní listy ke katechezi. Praha: Českobratrská církev evangelická 2012. (obrázek rodokmenu — 5. přikázání — cti svého otce i matku)

Linden, Nico ter: Povídá se...: podle Marka a podle Matouše. Benešov: Eman, 2009; s. 170–172.

Pro děti

Pro předškolní děti

1. Obrázek starého člověka — kdo to je? Dědeček, babička? Proč se starým lidem tak říká? Protože mají děti a ty mají děti a ty tak staršímu člověku říkají. Je to někdo, kdo k nám patří a my k němu.
2. Víte, co je to rodokmen? Zkusíme si takový rodokmen namalovat (pozn. pro učitele — s malými dětmi půjde spíš do široka, horizontálně, přítomně — sourozenci, sestřenice a bratranci — patříme k sobě, něco či někdo v minulosti nás pojí dohromady.)
3. Ježíšův rodokmen — také měl nějaké předchůdce, předky (můžeme použít postavy z flanelografu či jiné postavičky, Abraham, David, Sára, Rút...).
4. Jako aktivitu na závěr připravíme kmen na větším papíru: To je kmen, z něhož vyrůstáme. Jsou-li přítomni sourozenci, stoupnou si vedle sebe, jejich (společným) kmínkem jsou rodiče a prarodiče (může se uskutečnit ideálně při rodinných bohoslužbách — děti se postaví a říkají, kdo stojí vedle nich, a pod/za nimi — rodiče a prarodiče, jsou-li. Mohou se stejně tak postavit i reálně spolu). Takto patříme v rodině k sobě my, pokrevně příbuzní, rosteme ze stejného kmene.
5. Ale jak je to s námi a Kristem? Ke kmeni se mohou postavit všichni. Patříme k sobě. Kristus nás spojuje a k němu nás nepojí náš původ, ne minulost, něco vzadu, ale přítomnost, to, že k nám přichází, je s námi a otevírá budoucnost. My všichni patříme, můžeme patřit ke Kristu, jsme větví na jeho (rodo)kmenu.

Pomůcky: obrázek staršího člověka, namalovat či vytisknout rodokmen, postavy z flanelografu, kmen stromu na papíru.

Pro mladší děti

1. Víte, co to je rodokmen? Znáte svůj rodokmen? Znáte jména svých rodičů, prarodičů, praprarodičů, příběhy jejich životů, data narození... Až kam jej znáte?
2. Proč a k čemu jsou rodokmeny? Snad aby člověk lépe věděl, kam patří, odkud je, odkud je jeho rodina, kde jsou její kořeny.
3. Ježíšův rodokmen — kdo do něj patří? Znáte nějaké jeho předky?

Obrázky z flanelografu — vybrat, nebo napsat na větší papíry různá jména, především ta známější a mezi nimi také ženy — můžeme nechat děti vybírat, které podle nich do Ježíšova rodokmene patří a které asi ne a případně proč (např. David, významný král, z jehož rodu se měl narodit Mesiáš. Nesmějí chybět také ženy — Támar, Rachab, Rút, Batšeba…)

1. Ježíš do toho pěkného rodokmene tak úplně nepatří. Vlastně patří k mamince Marii a k Pánu Bohu, ten krásný a dlouhý rodokmen je tak trochu navíc. I když má tam své místo. Ve víře.
2. Zkusit vytvořit vlastní rodokmen.
3. Na závěr aktivita s kmenem — vlastní rodiny, ale také s (vinným) kmenem — Kristem, k němuž smíme patřit každý. Všichni smíme stát na Kristu, on nás spojuje dohromady.

Pro starší děti

1. Prohlédnout a případně přečíst samotný text — co je v něm zvláštního, co vás zaujalo (buď zaujmou významné a známé postavy, nebo ženy, případně i ony počty a doby do království atd.) + krátký rozhovor.
2. Můžeme před děti rozprostřít papírky s charakteristikou různých postav — král; nevěrník; nevěstka; cizinka; žena, která svedla svého tchána; člověk, který opustil rodný dům a vlast; nemanželský syn; básník; prorok; učenec… kdo patří a kdo ne do Ježíšova rodokmene? Proč zrovna tenhle či tahle do Ježíšova rodokmene patří?!
3. Do Ježíšova rodokmene patří praotcové i králové, ale i cizinky a trochu pochybné existence. I ti se podíleli, vírou se přidali.
4. Číst z Nico ter Lindena, převyprávění příběhu rodokmene.
5. Můžeme navázat tvorbou vlastního rodokmene a vyústěním, že ke Kristu smíme patřit každý, kdo mu uvěří a snaží se jej následovat.
6. A dále mluvit o tom, na co by se chtěli svých (pra)rodičů zeptat, co je pro ně důležité, co pro ně znamená víra…

Přesah

Čeho si vážíme na starších lidech, prarodičích? Zkusit napsat dopis (pra)rodiči, za co jsme mu vděční. Co bychom z jeho života, jeho zápasů, jeho víry měli vědět, znát, sdílet, předat dál, nebo se o to alespoň snažit…

Liturgie

Písně

Svítá: 318 — Vinný kmen; 151 — Všichni otcové a mámy; 345 — Tví jsme my

Evangelický zpěvník: 541 — Jak dobré je žít, Pane, z tvého slova; 222 — Prosím tebe, Pane Bože

Biblický text k zapamatování

Slitoval se nad našimi otci a rozpomenul se na svou svatou smlouvu, na přísahu, kterou učinil našemu otci Abrahamovi… (L 1,72n)

Modlitba

Je možné zkusit s dětmi přemýšlet nad tím, koho ze svých předků mají na paměti, kdo je učil modlit se… Nebo, kdo z příbuzných by stál za modlitbu…

Pane Ježíši Kristo, děkujeme za (naše předky a předchůdce.) Za tatínka a maminku, za babičky a dědečky. Máme je rádi a rádi bychom se od nich něčemu naučili. Třeba ti důvěřovat. Prosíme, proto přijď i do našich životů a přijmi nás do své rodiny. Amen.

Katechetické cykly
Církevní rok
Biblický odkaz (kat)
Matouš 1,1–17